

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
EDUSKUNTA

LAUSUNTO
13.10.2025

TyV@eduskunta.fi

S-postinne 29.9.2025; Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta keskiviikko 15.10.2025 klo 11.30/HE
99/2025 vp/ Asiantuntijapyyntö

HE 99/2025 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2026

Kiitämme mahdollisuudesta lausua valtion talousarvioesityksestä vuodelle 2026. Lausunnossamme keskitymme kahteen näkökulmaan: 1) kansantaloutemme tilaan sekä kilpailukykyisen, tuottavan, työhyvinvoivan ja osaavan työelämän merkitykseen ja 2) Työterveyslaitoksen tehtävään ja resursointiin.

Suomen kansantalous ei ole kasvanut vuosikymmeniin. Olemme ajautuneet negatiiviseen kierteeseen, jossa julkiset palvelut rahoittava yksityinen sektori ja kansalaisten ostoskäyttäytyminen eivät kata hyvinvointivaltiomme soten ja sotun dominoivaa kustannusvyöryä. Panostuksemme hyvinvointivaltion perustan valavan työelämän kehittämiseen on vähentynyt jonkin aikaa. Samalla on yhä selvempää, että ilman uusiutumiskykyistä, tuottavaa, työhyvinvoivaa sekä osaamis pääomaltaan pätevää työelämää, kansantaloutemme selkäranka katkeaa.

Tilannettamme haastaa tänä päivänä erityisesti työn murros, joka toisaalta tekee turhiksi vanhoja, totuttuja käytäntöjä ja toimintamalleja sekä toisaalta samalla luo mahdollisuuksia toimia uusilla ja paremmilla tavoilla. Hyvä esimerkki tästä muutoksesta ovat tekoälyn nousu ja hybridityön tulo työelämään. Samalla demografinen muutos, pienentyvien nuorten ikäluokkien heikkenevä työkyky ja koulutustaso, mielenterveysongelmat sekä jatkuvan oppimisen toteutumattomuus haastavat tulevaisuuden kehitykselle aivan välttämättömän työllisyysasteen ja eläkeiän nostamisen.

Työterveyslaitos on työterveyden, työhyvinvoinnin ja työturvallisuuden asiantuntija. Toimimme sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla kolmikantaisesti ohjattuna julkisoikeudellisena yhteisönä. Vuoden 2012 huipputasosta on valtionosuutemme romahtanut inflaatiokorjatusti 48M euron tasolta vuodelle 2025 esitettävään reiluun 23M euroon. Lasku on tapahtunut kahdessa aallossa. Näistä ensimmäistä, vuosina 2010–2020, tapahtunutta muutosta kuvastaa valtion tuottavuusohjelmaa seurannut Työterveyslaitokseen kohdistettu kertavähennys. Toisena aaltona olemme kohdanneet 2020-luvulla hitaasti tiukentuvan taloudellisen kuristusotteen.

Vähennysaaltojen vaikutus toiminnallemme on ollut radikaali henkilöstömme kannalta, vaikka olemme samalla onnistuneet parantamaan merkittävästi tuottavuuttamme. Olemme kuitenkin ajautumassa tilanteeseen, jossa perinteinen fokuksemme ja skaalaetumme eivät riitä ja uhkaavat kykyämme tehdä ennakoivaa työelämän tutkimusta ja kehittämistä.

Emme odota loppuvuosikymmenen tuovan helpotusta valtionosuutemme negatiiviselle trendille. On selvää, että ilman kestävää talouskasvua on tyhjää vaikea nyhjäistä. Aiomme silti tehdä parhaamme paremman työelämän hyväksi. Tämän tueksi toivomme Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalta ennen kaikkea keskustelua, jotta selkeästi ja realistisesti nähtäisiin

tulevaisuuden prioriteettimme osana vuonna 2026 huipentuvaa Työterveyslaitoslain ja -asetuksen uudistamista.

Uskomme vahvasti, että työelämän laadun, työn tuottavuuden ja työhyvinvoinnin yhtäaikainen ja saman suuntainen parantaminen on hyvinvointivaltion rahoituksellinen kivijalka. Työ on edelleen parasta sosiaaliturvaa. Se on varmin keino ylläpitää tulevaisuususkkoa ja vakautta epävarmuuden ajassa. Samalla näemme tärkeänä kilpailukyvyyn, tuottavuuden, osaamisen ja työkyvyn pitkäjänteisen, poikkihallinnollisen sekä parlamentaarisen edistämisen.

Kun katsoo vuosikymmenten aikana liikkeessä olleita parlamentaarisia työryhmiä, voi niiden todeta olleen aihekohtaisia siten, että useassa niissä työelämän uudistaminen on ollut piilevä, mahdollistava agentti taustalla ilman kokonaisvaltaista huomiota. Voikin kysyä, kannattaisiko työelämän uudistaminen asettaa kaiken ytimeen ja ymmärtää paremmin sen heijastusvaikutuksia hyvinvointiyhteisvaltiomme esimerkiksi ensi vuonna valmistuvan kansallisen työelämän kehittämisstrategiamme kantavana pilarina.

Antti Koivula
pääjohtaja